

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Högänge SE0710160

Foto: Per Sander

Namn:	Högänge
Områdeskod:	SE0710160
Områdestyp:	SAC 2011-03
Areal:	2,4 ha
Skyddsform:	Naturresevat
Kommun:	Sundsvall
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Västernorrlands Län
Koordinat:	154568/691197
Karta:	17G 2J
Ägarförhållanden:	Privat
Uppdaterad:	2019-02

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen.....	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅL.....	3
4. OMRÅDESBESKRIVNING	4
4.1 Allmän områdesbeskrivning	4
4.2 Intressanta arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet.....	4
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	5
5.1 För området i dess helhet	5
5.2 För ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet.....	5
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	5
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	6
7.1 Områdesskydd.....	6
7.2 Skötsel.....	6
8. BEVARANDESTATUS	6
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	7
10. REFERENSER	7
11. KARTOR	8

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras.

Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

Området Högänge är utpekad att ingå i nätverket Natura 2000 enligt art & habitatdirektivet mot bakgrund av att det inom området finns den i direktivet ingående naturtypen slätterängar i låglandet (tabell 1).

Tabell 1. Ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

<i>Kod</i>	<i>Naturtyp</i>	<i>Areal (ha)</i>	<i>Andel (%)</i>
6510	Slätterängar i låglandet	2,3	83

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För det

enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Natura 2000-området Högänge är ett mycket värdefullt och representativt exempel på slåttad ängsmark, en naturtyp som tidigare var mer vanligt förekommande i kulturlandskapet. Ängsmarken är mycket artrik och hyser flera hotade kärlväxt- och svamparter. Det främsta bevarandesyftet är att bevara och upprätthålla områdets kulturpräglade naturtyp, slåtterängar i låglandet.

Eftersom naturvärdena inom området är starkt knutna till ängsmarkens långa tradition av årlig slåtter och beteshävd är det av yttersta vikt att området fortsätter att hävdas traditionellt genom årlig slåtter och bete för att förhindra att naturvärdena förloras. Området är skyddat som naturreservat. Något ytterligare behov av bevarandeåtgärder är inte aktuellt.

I tabell 2 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 2. Bevarandemål för ingående naturtyp

<i>Naturtyp</i>	<i>Bevarandemål</i>
6510, Slåtterängar i låglandet	<ul style="list-style-type: none">• Naturtypen ska bibehållas med traditionell hävd på minst 2,3 ha.• Skötseln ska vara utformad enligt traktens tradition och objektets speciella värden.• Ingen förekomst av träd och buskar.• De för naturtypen typiska arterna fältgentiana, kattfot, liten blåklocka, prästkrage och brudsporre ska finnas spridda i området och inta ha minskandepopulationer.

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning

Ängsmarken i Högänge naturreservat ligger i en kraftig sydvästsluttning ned mot Viggesjön. Högänge ängsmark är en av länets mest välbevarade ängar, berggrunden i området består framför allt av gnejsgranit och jordarten är en basrik morän vilket ger upphov till en mycket artrik flora. Ängsmarken är av förhållandevis stor areal och hyser ett flertal hotade och/eller sällsynta växtarter som är beroende av hävd för sin fortlevnad. Ängen har en lång kontinuitet som hävdad fodermark.

Ängsmarken innehåller en mosaik av framför allt örtrik friskäng, stagghed och gräslågstarräng. Inom ängsmarken finns några mindre före detta åkrar. I övre delen av området står en timrad sommarladugård och i östra delen en sentida redskapsbod.

4.2 Intressanta arter i området, ej är med i art- och habitatdirektivet

I sluttningen finner man ett flertal sällsynta och hotade växtarter. Här växer till exempel fältgentiana (*Gentianella campestris*) som förekommer rikligt med både blå och vit blomfärg, finnögontröst (*Euphrasia rostkoviana ssp. fennica*), brudsporre (*Gymnadenia conopsea*), tvåblad (*Neottia ovata*), månlåsbräken (*Botrychium lunaria*), slåtterfibbla (*Hypochaeris maculata*), vildlin (*Linum catharticum*) och sandviol (*Viola rupestris*).

Ängssvampfloran är också rik med bland annat de mycket sällsynta arterna fager vaxskivling (*Hygrocybe aurantiosplendens*), dadelvaxskivling (*Hygrocybe spadicea*) och mjölrödskivling (*Entoloma prunuloides*).

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Högänge utgör en mycket värdefull miljö med artrika och välskötta ängsmarker. Området hyser flera hotade kärlväxt- och svamparter och är ett representativt exempel på en idag mycket sällsynt naturtyp. Området bör skyddas på grund av dess biologiska värden och betydelse för kännedomen om landets natur- och kulturhistoria. Det finns förutsättningar att bibehålla värdena så länge som området fortsätter att hävdas årligen genom slåtter och efterbete.

5.2 För ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

6510, Slätterängar i låglandet är artrika, torra -fuktiga slätterängar som inte gödslats och där traditionellt ängsbruk bedrivs.

Typen är i allmänhet helt öppen men enstaka träd och buskar kan förekomma upp till 25 % krontäckning. Vegetationen är i regel lågväxt med hävdgynnade arter som ormrot, blåsuga, liten blåklocka, gentiana- och låsbräkenarter. Ängar av denna typ är belägna nedanför fjällkedjan eller andra bergsområden. Fuktigare stråk kan ingå.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Slätter, höbärgning, röjning av igenväxningsvegetation, eventuellt efterbete, lövtäkt och fagning.
- Skötseln utformad enligt objektets speciella natur- och kulturvärden för fält-, busk- och trädskikt.
- Högst 25 % krontäckning av träd och buskar.
- I naturtypen får inte förekomma gödsling (förutom från djur som betar i objektet), stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

6. Hot mot Natura 2000 området

Området är skyddat som naturreservat vilket innebär att det i reservatsbeslutet finns föreskrifter som reglerar vilka verksamheter som är förbjudna i området. Det främsta hotet för området är utebliven slåtter vilket kommer att resultera i att området växer igen och att livsmiljöerna och dess arter påverkas negativt. Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-området negativt visas i tabell 3.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom

områdets skötsel. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 3. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets naturtyp negativt

<i>Naturtyp</i>	<i>Hot</i>
6510, Slätterängar i låglandet	<ul style="list-style-type: none"> • Utebliven eller felaktig skötsel p g a ändrad markanvändning, hävd vid fel tidpunkt eller med felaktiga redskap. • Uppgrävning av hotade och sällsynta arter. • Vid stort antalet besökare finns risk för trampskador på vegetationen • Ledningsdragnings • Körskadorna från t ex uttransport av virke från angränsande skogar • Markexploatering och markanvändningsförändringar i angränsande områden t ex dränering, gödsling, skogsodling. • Förekomst av främmande invasiva arter (t.ex. lupiner).

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Högänge är utpekad som riksintresse för naturvård enligt 3 kap MB sedan 1988 och ingår i den nationella bevarandepåbjudningen för odlingslandskapet. Förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 är också Högänge skyddat som naturreservat enligt svensk lag. Området har därför det rättsliga skydd som det kan tänkas behövas. Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs det tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett natura 2000-område. Tillståndsprövningar ska alltid utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet.

7.2 Skötsel

Området ska skötas genom slåtter, räfsning och efterbete årligen. En viss rensning av sly i kanterna kan vara nödvändig vid enstaka tillfällen. Även utbredningen av lupiner bör övervakas och vid behov röjas bort. Område med finnögkontröst bör slås tidigare, midsommar till mitten av juli. I tabell 4 visas en sammanfattning av planerade skötselåtgärder.

Tabell 4. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Årlig slåtterhävd	Slutet av juli	1
Efterbete	september	2
Borttagande av lupiner	Vid behov	1

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet är gynnsam då området årligen hävdas genom slåtter och efterbete.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen. Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

10. Referenser

Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9

15 - 17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

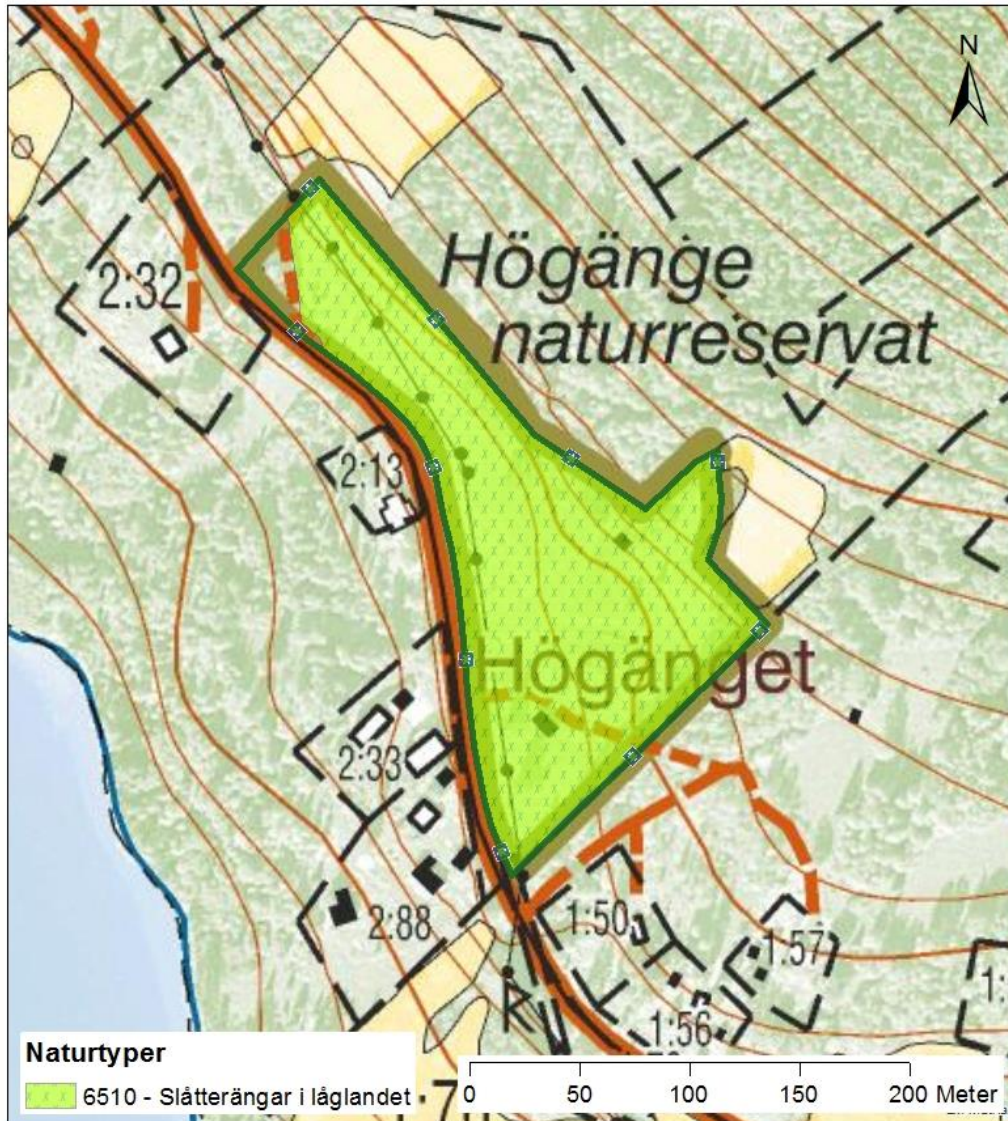
Länsstyrelsen i Västernorrlands län, 1992: Ängs - och hagmarker i Västernorrlands län - del 1 Medelpad. Länsstyrelsen. Härnösand.

Naturvårdsverket, 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.

Sundvalls Naturskyddsförening, 1988: Vägen ut i Sundsvalls natur.

11. Kartor

Kartorna nedan visar de ingående naturtypernas utbredning samt en översikt av området. Aktuell information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverktyget skyddad natur. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

© Länsstyrelsen Västernorrland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan